

Vergaderjaar 2004–2005

29 671 (R 1765)

Goedkeuring van het op 3 mei 2002 te Vilnius tot stand gekomen Protocol nr. 13 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, inzake de afschaffing van de doodstraf onder alle omstandigheden (Trb. 2002, 119)

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 24 september 2004

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen tijdig en voldoende zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Algemeen

De leden van de CDA-fractie danken de ministers van Buitenlandse Zaken, Justitie en Defensie voor de toezending van het voorstel van Rijkswet omtrent de Goedkeuring van het op 3 mei 2002 te Vilnius tot stand gekomen Protocol nr. 13 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, inzake de afschaffing van de doodstraf onder alle omstandigheden. Evenals de regering, staan de leden van de CDA-fractie een verdere verbreiding van de totale afschaffing van de doodstraf voor, te beginnen met de lidstaten van de Raad van Europa. De leden van de CDA-fractie hebben evenwel nog een aantal vragen omtrent het Dertiende Protocol.

De leden van de fractie van de PvdA zijn verheugd over het voorliggende Protocol nr. 13 dat voorziet in de volledige afschaffing van de doodstraf. De leden van de PvdA-fractie delen de argumenten van de regering voor afschaffing. Hoewel Protocol 13 voor Nederland geen concrete verandering betekent is het van groot belang dat afschaffing van de doodstraf op breed Europees niveau gedragen wordt. De leden van de PvdA-fractie vinden het daarom ook verheugend dat, in tegenstelling tot eerdere verwachtingen, alle lidstaten van de Raad van Europa, behalve Rusland, ook het zesde Protocol hebben ondertekend (afschaffing van de doodstraf in vredetijd). Deze leden pleiten er wel voor dat de regering zelfstandig en in Europees kader ten opzichte van Rusland een actieve politiek ter afschaffing van de doodstraf blijft voeren. Ook pleiten de leden van de PvdA-fractie voor een actieve houding van de Nederlandse regering (al dan niet in het kader van de EU) om zich internationaal en ook met name

¹ Samenstelling:

Leden: Rijpstra (VVD), Dijksma (PvdA), De Haan (CDA), Voorzitter, Koenders (PvdA), Karimi (GL), Timmermans (PvdA), Ondervoorzitter, Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Geluk (VVD), Wilders (Groep Wilders), Van Baalen (VVD), Van As (LPF), Herben (LPF), Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Duyvendak (GL), Huizinga-Heringa (CU), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Van Dijk (CDA), Fierens (PvdA), Tjon-A-Ten (PvdA), Eijsink (PvdA), Brinkel (CDA), Szabó (VVD) en Jonker (CDA).

Piv. leden: Snijder-Hazelhoff (VVD), Dubbelboer (PvdA), Van Fessem (CDA), Stuurman (PvdA), Vos (GL), Arib (PvdA), De Wit (SP), Leerdam, MFA (PvdA), Oplaat (VVD), Hirsi Ali (VVD), Van Miltenburg (VVD), Varela (LPF), Van den Brink (LPF), Haverkamp (CDA), Rambocus (CDA), Halsema (GL), van der Staaij (SGP), Kant (SP), Eski (CDA), Çörüz (CDA), Wolfsen (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Waalkens (PvdA), Dittrich (D66), Van Winsen (CDA), Veenendaal (VVD) en Kortenhorst (CDA).

in de betrekkingen met China, de VS en Saoedi-Arabië uit te spreken tegen de doodstraf.

De leden van de fractie van de VVD zijn voorstander van het goedkeuren van Protocol 13 bij het EVRM, waarin de doodstraf in alle gevallen wordt afgeschaft. Zij achten de doodstraf onder alle omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid. Het is daarom wenselijk dat zo veel mogelijk landen overgaan op ratificatie. Deze leden vragen wat de Nederlandse regering doet om de bij het EVRM aangesloten partijen tot een snelle ratificatie te bewegen. Voorts vragen zij hoe de Nederlandse regering bijdraagt aan het genereren van internationale steun voor het mondiaal afschaffen van de doodstraf.

De leden van de SGP-fractie hebben belangstellend, maar niet met instemming kennisgenomen van het wetsvoorstel. Het moge bekend zijn dat deze leden van mening zijn dat bij ernstige levensdelicten onder welomschreven voorwaarden de doodstraf een rechtmatige straf kan zijn. Zeker in oorlogstijd en in geval van ernstige terroristische misdrijven kan er reden zijn tot toepassing van de doodstraf. Deze leden merken op dat hun opvatting terzake geenszins strijdig is met de eerbiediging van het menselijk leven. Integendeel, de doodstraf als ultieme sanctie vloeit in hun opvatting juist voort uit de hoogst mogelijke eerbied voor het menselijk leven. Degene die zich aan moorden heeft schuldig gemaakt, maakt zich daarmee schuldig aan de hoogste ontferming van de medemens die hij ombrengt én van God die de mens naar Zijn beeld geschapen heeft.

Specifieke vragen

De leden van de fractie van het CDA begrijpen dat met de goedkeuring van het Dertiende Protocol de doodstraf onder alle omstandigheden wordt afgeschaft. Deze leden zijn echter benieuwd hoe dit uitgangspunt zich verhoudt tot de mogelijkheid om de territoriale werkingssfeer te beperken op grond van zowel artikel 4 van het Dertiende Protocol als artikel 5 van het Zesde Protocol. De facto betekent dit immers dat een partijstaat de mogelijkheid heeft de doodstraf toch niet onder alle omstandigheden uit te sluiten. De leden vragen de ministers hierop een reactie te geven. Bovendien vragen zij zich af of er landen zijn die de territoriale werkingssfeer van beide protocollen hebben beperkt of voornemens zijn dit te doen.

In de Memorie van Toelichting geeft de regering aan dat in het advies van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa wordt voorgesteld om een tweede lid bij artikel 5 van het Dertiende Protocol op te nemen. Dit tweede lid bepaalt dat op het moment dat dit Protocol in werking is getreden in alle staten die partij zijn bij het EVRM, in artikel 2 lid 1 EVRM wordt neergelegd dat de doodstraf in alle omstandigheden wordt afgeschaft. De Parlementaire Vergadering motiveert dit voorstel door erop te wijzen dat de theorie dan in overeenstemming wordt gebracht met de praktijk. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat het wenselijk zou zijn geweest deze wijziging direct mee te nemen tijdens de onderhandelingen over het Dertiende Protocol. Zo wordt voorkomen dat in een later stadium, als het Dertiende Protocol voor alle staten die partij zijn bij het EVRM in werking is getreden, weer onderhandeld moet worden over een eventuele aanpassing van het EVRM. Hoe staat de regering tegenover deze afweging?

De regering geeft aan dat artikel 114 van de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen en de artikelen 103 en 108 uit het Nederlands-Antilliaanse Wetboek van Strafrecht aangepast dienen te worden, omdat zij de doodstraf onder uitzonderlijke omstandigheden nog toestaan. Door de regering

van de Nederlandse Antillen zal worden gestreefd naar een spoedige aanpassing van de desbetreffende wetgeving. De leden van de CDA-fractie vinden dit streven te vrijblijvend, vooral daar sinds mei 2002 al bekend is dat Nederland het Dertiende Protocol ondertekend heeft. Zij vragen de ministers wat concreet de stand van zaken is met betrekking tot de aanpassingen en wanneer de aanpassingen tot stand moeten zijn gebracht.

De leden van de fractie van de VVD merken op dat het Protocol voor alle Rijksdelen zal gelden. Dit roept bij hen de vraag op welke gevolgen Protocol 13 voor het Koninkrijk heeft, voornamelijk voor de Nederlandse Antillen. Tenslotte vragen de leden van de fractie van de VVD om aan te geven of de Nederlandse wetgeving nog nader dient te worden aangepast na goedkeuring van het Protocol.

De leden van de SGP-fractie stellen de vraag hoe publieke belangen zoals nationale veiligheid, afgewogen moeten worden tegen het persoonlijke recht op leven. Zij merken op dat in het geval van de doodstraf deze afweging volgens de filosofie van Protocol 13 altijd uitvalt in het voordeel van het persoonlijke recht op leven en het recht om niet geëxecuteerd te worden. In situaties waarin uit noodweer een persoon ter plekke gedood moet worden om te voorkomen dat deze anderen van het leven berooft, valt de afweging echter uit in het voordeel van de veiligheid van anderen. Dan prevaleert kennelijk toch een breder, publiek belang boven een individueel recht. Zou de regering willen beargumenteren op grond van welke ethische overwegingen het doden in het ene geval (doodstraf vanwege een misdrijf) wel en in het andere geval (doden uit noodweer) niet toelaatbaar is?

De leden van de SGP-fractie merken op dat de stelling van de regering in de Memorie van Toelichting, dat de mate van schade de doodslag niet rechtvaardigt, slechts wordt onderbouwd met het argument dat de «schade door herhaling van het misdrijf bij wisseling van oorlogskansen enkel reëel is bij delicten tegen de veiligheid van de staat en niet bij feiten als desertie en muiterij». Deze leden menen dat zo'n redenering ook aangewend kan worden om de doodstraf te beperken tot bepaalde, welomschreven ernstige delicten tegen de veiligheid van de staat, maar niet uit te laten strekken tot desertie en muiterij. Wat is daarop de visie van de regering? Ook vragen de leden van de SGP-fractie of de regering heel precies aan kan geven om welke redenen de ernst van het misdrijf de doodstraf in oorlogstijd óók niet kan rechtvaardigen. Ten slotte vragen zij welke redenen eraan ten grondslag liggen dat de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen de doodstraf in tijden van verklaarde staat van oorlog of beleg niet uitsluit.

Naar aanleiding van het voorliggende wetsvoorstel vestigen de leden van de SGP-fractie de aandacht op de strijd tegen het internationale terrorisme. Moeten zij het wetsvoorstel opvatten als een extra onderstreping van het beleid dat Nederland geen daders van terroristische aanslagen uitlevert aan landen die de doodstraf hanteren, ook niet als de doodstraf alleen op zorgvuldige wijze onder welomschreven voorwaarden wordt toegepast? Indien dat het geval is, zouden deze leden dit in hoge mate betreuren.

De voorzitter van de commissie,
De Haan

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Toor